

Když umělec dospěje. (Poprvé v moři I., 2019)

Poslední hroudy. (Poloprázdná, nebo poloplná přehrada, 2021)

Modlitba za vlaštovky

Malíř Jakub Matuška aka Masker na Hluboké ukazuje, čeho se bojí dnešní rodiče

JAN H. VITVAR

Není to zrovna nejjednodušší název výstavy: *Až křídla vlaštovek vyhladí žulový kvádr z povrchu zemského*. Malíř Jakub Matuška známý jako Masker tak pojmenoval svou prezentaci v Zámecké jízdárně Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou s odkazem k mystikovi Eduardu Tomášovi, který své následovníky učil, že pokud chce člověk jít pořádně do sebe, musí být trpělivý. Klidně mu to může trvat tak dlouho, že by za tu dobu ptáci svým peřím ze země odstranili gigantický kus kamene.

Matuška se v jednačtyřiceti letech zlepšuje mnohem rychleji. K jeho výstavě bychom momentálně na poli našeho současného umění jen těžko hledali srovnání. Vyžrál v sebevědomého autora, který zároveň dokáže odhalovat vlastní niterné emoce tak autenticky, že skrz ně vypráví i o pocitech všech lidí obávajících se, jestli z planety brzy nezmizí spíš než žula právě vlaštovky.

Poprvé u moře

Do dění na výtvarné scéně se vrhnul po hlavě. Jako aktivní milovník baseballu a skateboardingu se v nulých letech stal součástí pražské graffiti komunity CAP Crew, která hravými malbami ozvláštňovala území brownfieldů na periferii města. Dvakrát ho u toho chytila policie, se sprejovými experimenty nicméně získal zastání na AVU, kam v roce 2003 nastoupil do ateliéru Vladimíra Skrepla.

O sedm let později se dostal do finále Chalupeckého ceny (porazil ho parták z CAP Crew Blez neboli Alexey Klyuykov), následovalo reprezentování Česka v pavilonu na šanghajském Expu, Cena 333 udílená Národní galerií (ve dnes nepředstavitelně štědré výši 333 tisíc korun) a v neposlední řadě zastupování pražskou DSC Gallery. Když mu v roce 2015 tahle na klienty štědrá síň uspořádala v pořadí druhou samostatnou výstavu *Rudý gentleman odchází po vodě a ďábel nosí pádla*, byl o jeho tvorbu takový zájem, že galerie v oficiálních materiálech zdůraznila, že to byl zatím jediný jí zastupovaný umělec, na jehož obraze se dělal poradník.

Takových autorů a autorek má dnes DSC více. Aktuální konjunktura české malby, o níž je nejen mezi sběrateli, ale i kurátory enormní zájem, však Matuškův rozlet nezastavila. Nepočítáme-li propagační práce pro populární rodinný pivovar jeho otce, může se až na pár školních brigád celou kariéru věnovat pouze volné tvorbě.

Brambora, 2020.

Jako by tály i panely. (Říkal jsem tomu bubák, protože jsem tomu nechtěl říkat smrt, ale je to smrt, 2021)

V českých podmínkách jde o privilegium a na malířově díle je to vidět.

Ještě před deseti lety maloval surreálné výjevy připomínající výsledek představivosti karikaturisty na špatném tripu. Byly to psychedelické scény zaplněné postavami souložícími samy se sebou či samy sebe pojídacími, z většiny čouhaly ostré trny a pro autora nebyl problém lidem třeba ukázat, jak by to vypadalo, kdyby dítě nelízalo zmrzlinu, ale zmrzlina dítě. Matuška byl vždycky nadaný ilustrátor. Při přenášení původních kreslených skic na plátna si však nedělal velkou hlavu s tím, že mají po použití sprejů, air-brushe a klasické štětcové malby poněkud rozpité kontury: jistá formální nedotaženost seděla k jejich divokému obsahu. Teď je všechno jinak.

Matuška očividně dospěl. Dál miluje baseball a minulý měsíc nadšeně sledoval, jak jeho někdejší spoluhráči úspěšně reprezentovali Česko na turnaji World Baseball Classic v Tokiu. Také občas vyrazí surfovat na Bali, teď už to ale všechno dělá s rodinou v zádech. V životě Jakuba Matušky se toho v poslední době hodně změnilo a aktuální výstava se dá brát zároveň jako pohled do jeho rodinného alba i jako nahlédnutí do nejtemnějších obav, které se mu s novou situací honí hlavou.

Expozici otevírá autoportrét s dcerou, jíž dovoluje si poprvé opatrně osahat mořské vlny. Dítě vstupuje po pás do vody plné usmívajících se ryb. Modrou hladinu čerí bílé vlnky, idylu dotvářejí mráčky honící se po rozzářeném nebi.

Ve výsledku ale scéna působí zlověstně. Matuška zachycený z profilu strnule zírá na dceru, pevně jí tiskne ruku a už nemyslí na to, co všechno by se dalo dělat se zmrzlinou. Spíš má v hlavě, jestli jeho dítě bude vůbec muset k nějakému moři jezdit – nebo si k němu na ohřáté planetě moře najde cestu samo.

K výstavě bychom momentálně v našem současném umění těžko hledali srovnání.

Každý jin má svůj jang

Rande dvou nahých postav v krajině po apokalypse, připomínající atmosférou osmdesát let starý obraz Věry Novákové *Po konci světa*. Zmutovaný chlapec modlí se ke zdeformovaným stromům. Doutnající muž vyvádějící holčičku z hořícího lesa. Dítě zírající oknem na smrtku, která do jeho bytu nahlíží v nejlepší děsivé tradici malířského vizionáře Jaroslava Panušky, jenž se narodil skoro sto let před Matuškou. Zátoka vysušené přehrady,

na jejímž břehu roztávají poslední dvě hroudy sněhu. Alarmující rozměr obsahu vystavovaných obrazů umocňuje, že jsou nainstalované na polystyrenových panelech (vytvořilo je studio Lenka Míková Architekti). Během procházky expozicí se postupně rozpadávají, jako by tály, až z nich zbudou jen dva bílé balvany, na něž se už nedá nic pověsit.

Environmentální žal se do současného umění promítá často. Málokdo s ním ale dokáže pracovat tak terapeuticky jako Jakub Matuška. Ve spolupráci s kurátorem Michalem Nanoru se mu podařilo dosáhnout jisté katarze, z níž

by měl výše zmíněný Eduard Tomáš jistě radost. Každá zlá představa má totiž i svůj radostný protipól. Tak jako na závěrečném monumentálním triptychu se symbolickým názvem *Jin-jang*, kde se postavy z předcházejících pláten znovu potkávají v mnohem optimističtějších situacích. Výstava se tedy dá číst i jako modlitba za to, aby se nic z namalovaných věcí nikdy nestalo.

Neproměnil se jen obsah Matuškových obrazů, dotaženější je i jeho rukopis. Předlohy nyní na plátna přenáší pomocí titěrné práce se zvětšováním ve Photoshopu a dotahováním nejmenších detailů akrylem. Výrazy postav a obrysy krajín jsou díky tomu uvěřitelnější, jako by se autorův zlý sen stával hodnou malířskou realitou. I za touto změnou stojí Matuškův úspěch u publika: může si dovolit používat na základní práce s přenosem asistenty a soustředit se tak více na finální podobu obrazů. V zahraniční postanalogové malbě je to celkem běžná věc, u nás naprosto výjimečná.

Jakub Matuška aka Masker představuje zatím nejlepší výstavu svého života, tuto úroveň bychom hledali spíš v Berlíně či New Yorku než na Hluboké. Kdo by ji do poloviny května nemohl navštívit, měl by mít letos šanci ještě v pražské Galerii Villa Pellé, kde se rovněž chystá Matušková prezentace. DSC Gallery zároveň s Alšovou jihočeskou galerií vydá první autorovu monografii, v níž Michal Nanoru rozebere většinu malířových obrazů od roku 2006. Že mezi nimi nebude chybět dvojice fascinujících portrétů, jež na Hluboké visí hned u vchodu a jež zobrazují Matušku a jeho ženu s rysy ztrhanými jejich společnými starostmi i radostmi, je nasnadě. ●